

Compoziția chimică

Produsul vegetal conține 10-15% substanțe tanante hidrolizabile și condensate, acid galic și elagic în stare liberă, mucilagii, rezine.

Se mai conține heterozida geozida, care, prin hidroliză, pune în libertate eugenol, substanță bactericidă răspunzătoare de mirosul de cuișoare pe care-l au rizomii, și vicianoză (dizaharida formată din glucoză și arabinoză).

Întrebuințări

Sub formă de pulbere, decoct, tinctură, extract fluid, sirop se foloiesc în tratamentul dispepsiilor gastrice, al enteritelor de natură infecțioasă și al hemoragiilor. Intră în compoziția speciilor medicinale antidiareice și pentru gargară.

Plante și produse vegetale cu diverse principii active

Vâsc – *Viscum album* L.

fam. Loranthaceae

Etimologie

Denumirea genului *Viscum* este formată de la grecescul ischo = a ține, a reține, deoarece în miezul fructelor se conține o masă cleioasă care reține semințele. Flora României în legătură cu etimologia genului *Viscum* menționează: “numele plantei la Romani”. Într-adevăr acest nume se întâlnește la Plautus, Virgilius și ar deriva din grecescul ixos = vâsc; în spriginul acestei ipoteze vine și denumirea veche grecească a acestei plante, adică uikosos; album = alb, aluzie la fructele (bacele) sale mature de culoare albă.

Descriere

Plantă semiparazitară care se dezvoltă pe ramurile unor arbori fructiferi (prun, măr, păr) și nefructiferi (mesteacăn, plop). Are aspectul unor tufe cu tulpini scurte, cilindrice și groase, ramificate de mai multe ori câte 2 rămurele (dichotomic) și lipsite de peri. Frunzele sunt persistente, dispuse opus, fără pețiol, groase, pietoase, străbătute de 5-6 nervuri paralele. La subsuoara frunzelor și în vârful ramurilor iau naștere florile galbene unisexuat dioice sau monoice, grupate în mici capitule lipsite de peduncul. Fructele sferice, alb-translucide, câte 2-3 la subsuoara ramurilor, conțin un suc vâscos și zaharat.

Întreaga plantă se prinde de gazdă prin haustori.

Răspândire

Se întâlnește în regiunile de Sud și Vest ale Europei, Caucaz.

Organul utilizat, recoltare

Ca produs vegetal se folosesc ramurile tinere însoțite de frunze - *Visci stripites*, recoltate din noiembrie până în aprilie. Se usucă în poduri sau în încăperi bine aerisite în

161. *Geum urbanum* L.
Cereșel

locuri ferite de razele directe ale soarelui pentru ai păstra culoarea verde-gălbuie. Nu se recomandă de recoltat de pe salcie, tei, arțar, frasin, salcâm și plop, deoarece produsul este foarte toxic. Cele mai puțin toxice varietăți și care se folosesc în terapeutică, sunt cele care cresc pe măr și păr, apoi pe brad, mesteacăn, trandafir.

Compoziția chimică

Planta conține acizi ursolic și oleanolic, amestec de esterii și alcoolii, alături de colină, acetilcolină, propionilcolină. Au fost izolate diferite fracțiuni polipeptidice, una dintre ele, fiind o toxalbumină, numită viscotoxină. Se mai conțin alcaloizi, caroten, vitamina C, ulei gras.

Întrebuințări

În vâsc se află trei grupuri de principii active: un principiu puternic hipotensiv care acționează la nivelul centrilor bulbari; un alt principiu cu acțiune hipotensivă mai slabă, dar toxic pentru inimă, și un principiu toxic respirator.

La administrarea acestui produs este necesară respectarea strictă a dozelor indicate, deoarece în cantități mai mari produce intoxicații manifestate prin încetinirea pulsului, aritmie și tahicardie.

Tinctura din frunze proaspete intră în compoziția preparatului *Acophytum*.

Kalanhoe – Kalanchoe pinnata (Lam.) Persoon

fam. Crassulaceae

Etimologie

Denumirea genului *Kalanchoe* provine de la denumirea populară chineză a plantei; *pinnata* = penată, caracterizează forma frunzelor.

Descriere

Kalanchoe pinnata este o plantă erbacee perenă cu o rădăcină scură, ramificată. Tulpina erectă, succulentă, înaltă de 50-150 cm. Frunze cojoase, cărnoase, verzi întunecate, la baza tulpinei simple, mari, ovat-rotunde sau ovat-alungite cu marginea serată. Frunzele superioare - compuse, trilobate sau penate. Foliiolele separate sunt ovat-alungite, cu marginea zimțată, din care se dezvoltă plantele tinere. Pe parcursul maturizării ele cad, sine stătător se înrădăcinează și foarte repede formează plante noi. Florile sub formă de clopoței, mici, verzui, grupate în inflorescență paniculată. Fructele constau din patru silicule.

Răspândire

Patria plantei este America Centrală și de Sud, deasemenea Africa. Se cultivă pe plantații și ca plantă de cameră.

Organul utilizat, recoltare

Ca produs vegetal se folosesc lăstarii proaspeți - *Kalanchoe cormus recens*, care după tăiere se transportă direct la uzine pentru obținerea sucului.

162. *Viscum album* L.

Vâsc

Compoziția chimică

Sucul conține acizi organici (citric, tartric, oxalic, malic, acetic), flavonoide, catechine, poliholozide și microelemente (Al, Fe, Mg, Ca, Cu, Si, Mn).

Întrebuințări

Sucul de Kalanchoe se folosește extern în chirurgie, stomatologie și ginecologie ca remediu antiinflamator și de cicatrizare a plăgilor.

În farmacia din suc se pregătește unguent, în componența căruia mai intră furazolidona, novocaina și lanolina.

Zmeur – Rubus idaeus L.

fam. Rosaceae

Etimologie

Denumirea speciei este formată de la ruber = roșu, aluzie la culoarea fructelor.

Denumirea speciei provine de la grecescul idaios, legat cu numele Ida = masiv muntos în centrul insulei Krit și arată la locurile de creștere al arbustului.

Descriere

Zmeurul este un arbust ramificat ghimpos cu înălțimea de 1-2 m. Rizomul lung târâtor, care dezvoltă lăstari tereștri bianuali. În primul an de viață lăstarii sunt verzi, acoperiți cu ghimpi subțiri. În al doilea an ei se lignifică, din subsuoara frunzelor cresc ramurile, care poartă muguri florali. După fructificare lăstarii se usucă. Frunzele alterne, imparipenate cu 3-7 foliole ovate. Foliola terminală este pe pețiol scurt, alungit-ovată, lungă de 5-10 cm, ascuțită la vârf, cu baza rotundă sau ovată. Foliiolele laterale aproape sesile, mai late și mai scurte. Pe partea superioară frunzele sunt verzi, pe cea inferioară cenușiu-pufoase. Florile albe-verzui. Petale 5, mai scurte ca caliciul. Caliciul din 5 sepale neconcescute. Stamine numeroase. Fructul - drupă compusă roșie-zmeurie, ce constă din 30-60 fructișoare care ușor se despart de receptacul.

Răspândire

Zmeurul spontan se întâlnește în partea europeană, Siberia de Vest și Est. Iubește locuri iluminate, umede, sol bogat.

Organul utilizat, recoltare

Ca produs vegetal se folosesc fructele mature - *Rubi idaei fructus*, recoltate pe timp uscat, după ce s-a luat roua. Se colectează fructele fără pedunculi și fără receptacolul conic. Fructele colectate foarte atent se așează în coșuri ușoare, căldări nu mari și nu adânci, deoarece foarte ușor se strivesc la apăsare și se strică. Din produsul vegetal se înlătură frunzele, ramurile căzute întâmplător, fructele strivite și alterate.

După zvântare (vestegire) fructele se așează în strat subțire (1-3 cm) pe hârtie, plase și se usucă la aer sau în uscătorii termice (artificiale) la temperatura de 50-60°C.

163. *Kalanchoe pinnata* (Lam.) Persoon.
Kalanhoe

Mai prețios se socoate zmeurul de pădure - fructele sunt mai mici, mai acre ca la cea cultivată, dar ele sunt mai aromate, conțin mai puțină umiditate și mai bine se păstrează la uscare.

Compoziția chimică

Fructele de zmeur conțin oze, acizi organici (salicilic, malic, citric, tartric etc.), caroten, vitamine din grupul B, C, substanțe tanante, antociane etc.

Întrebuințări

Fructele de zmeur uscate se folosesc ca remediu sudorific la diferite boli de răceală. Pentru aceasta se pregătește infuzie și se administrează în stare caldă. Fructele de zmeur intră în componența speciilor sudorifice.

Se produce sirop de zmeură, care se folosește în farmacie pentru corijarea gustului formelor medicamentoase.

Stege turcească - *Rhaponticum carthamoides* (Willd.) Iljin (*Leuzea carthamoides* DC)

fam. Asteraceae

Etimologie

Denumirea genului *Rhaponticum* este formată din grecescul rha = revent și pontikos = de pe malul mării Negre; *carthamoides* derivă de la *carthamus* = pintenoagă (denumirea unei plante) și *eidos* = similar, asemănător și arată la asemănarea frunzelor acestei plante cu frunzele de pintenoagă.

Descriere

Plantă multianuală, mare, până la 180 cm înălțime, cu rizomul orizontal, lignificat și numeroase rădăcini lungi, subțiri și tari. Tulpina erectă, groasă, cu coaste puțin evidențiate, pubescentă. Frunzele mari, adânc-penat-sectate, lungi de 12-40 cm, late 5-20 cm cu lobul terminal mai mare; frunzele inferioare sunt pețiolate, superioare - alterne, cele mai de sus - integre cu zimți mari. La vârful tulpinei se găsește un paneraș mare de flori de culoare liliachie-violetă. Fructele - achene brune cu rostru.

Răspândire

Stegea este un endem al Siberiei de Sud. Desișurile principale se găsesc în Altai și Saiani. Crește pe fânețe alpinice (1400-2300 m deasupra nivelului mării). Se cultivă în gospodării specializate.

Organul utilizat, recoltare

Ca produs vegetal se folosesc rizomii cu rădăcini de stege turcească - *Leuzeae rhizomata cum radicibus*, recoltate toamna după maturizarea semințelor. Restabilirea desișurilor are loc foarte încet, timp de 15-20 ani. Deaceea la recoltare la fiecare 10 m² de desișuri trebuie de lăsat 2-4 plante neatinse. Rizomii recoltați se scutură de pământ, se înlătură părțile aeriene și repede se pun în coșuri și se spală. Rizomii mari se taie în 2-4 părți.

164. *Rubus idaeus* L.
Zmeur

După spălarea rizomii se zvântează la aer liber și timp de 4-6 zile se usucă la soare. Se admite uscarea artificială la 50-60°C.

Compoziția chimică

Rizomii cu rădăcini de stege conțin alcaloizi; acid ascorbic; substanțe tanante; fitoecdizone: ecdisterona, inosterona; ulei volatil; rășini; flavonoide: hesperidina, cvercitrina, luteolina, champferol; acizi fenolcarbonici; saponine triterpenice; caroten, inulină etc.

Ecdizonele - clasă nouă de compuși naturali. Pentru prima dată ei au fost identificați la insecte (zooecdizone), iar în 1966 izolați și din plante.

Sunt derivați ai steroidelor și de alte steroide naturale se deosebesc prin aceea, că în poziția 17 se află lanțul alifatic din 8 atomi de carbon și prin prezența câtorva (5-6) grupări hidroxile. Deci, din punct de vedere chimic ecdizonele sunt polihidroxisteroide. Conținutul lor în plante constituie sutimi de procent (în stege - 0,33%).

Întrebuințări

S-a stabilit, că ecdizonele stegei posedă acțiuni psihostimulatoare și adaptogenă.

Extractul de stege fluid se întrebuințează ca remediu care excită sistemul nervos central, intensifică capacitatea de lucru la oboseli fizice și intelectuale.

Produsul vegetal se folosește de asemenea la pregătirea băuturii tonice fără alcool Saieni.

Bujor – *Paeonia anomala* L.

fam. Paeoniaceae

Etimologie

Denumirea genului *Paeonia*, provine de la grecescul *paionios* = curativ, lecuitor în legătură cu proprietățile curative ale plantei.

Descriere

Bujorul este o plantă multianuală cu înălțimea până la 1 m. Sistemul radicular este puternic, format din rizom cu multe capete, de la care pleacă rădăcini cărnoase, fusiforme. Tulpini erecte, neramificate, cu coaste. Frunzele penatpartite cu foliole lanceolate, frunzele inferioare bi- sau tripartite. Florile cu diametrul de 13-18 cm sunt așezate câte una la vârful tulpinei, au 5 sepale și 5 petale roșii-roze aprinse.

Spre deosebire de alte specii din acest gen, care se întâlnesc ca regulă în stepe, *Paeonia anomala* este o specie silvatică (de pădure). Ca regulă, se întâlnește împrăștiat, prin tufișuri mari separate. Uneori formează desișuri, chiar abundente.

Organul utilizat, recoltare

De la *Paeonia anomala* se folosesc 2 feluri de produse vegetale: părți aeriene - *Paeoniae anomala herba* și rizomi și rădăcini - *Paeoniae rhizomata et radices*.

Părțile aeriene se recoltează în timpul înfloririi, rădăcinile în orice perioadă de vegetație, dar ca regulă se recoltează odată cu părțile aeriene.

165. *Rhaponticum carthamoides* (Willd) Iljin.
Stege turcească

Tufa de bujor se sapă cu cazmaua, solul se scutură de pe părțile subterane. După aceasta părțile aeriene se taie cu cuțitul sau securea; rădăcinile se spală în apă. Pe fiecare parcelă, lot, de pe care se colectează planta, la o parte de exemplare se recoltează numai părțile aeriene, iar cele subterane se lasă pentru înmulțire (reluare).

Se usucă în locuri bine aerisite sau în uscătorii termice la 45-60°C.

Compoziția chimică

Rizomii și rădăcinile conțin alcaloizi, substanțe tanante (8,8%); heterozida fenolică salicina; acizi organici (până la 2,1%) - benzenic și salicilic; ulei volatil (până la 1,6%): peonol, metilsalicilat; flavonoide; rășini. În rădăcini se acumulează vitamina C.

În părțile aeriene au fost identificate substanțe tanante; flavonoide; în tulpini urme de alcaloizi; în frunze și flori - vitamina C; în semințe - ulei gras (până la 41,1%) în care intră gliceridele acizilor oleic, linolic, linoleic.

Întrebuințări

Se folosește tinctura de bujor ca sedativ al sistemului nervos central, la insomnie, dereglări vegetativ-vasculare de diferită etimologie.

Rădăcinile se mai folosesc la producerea băuturii tonice Baical.

Arbore de gutapercă – *Eucommia ulmoides* Oliver

fam. Eucommiaceae

Etimologie

Denumirea genului *Eucommia* este formată de la grecescul eu (bine) și kommi (rășină). Planta dă gutapercă, care amintește după aspectul exterior rășina.

Ulmoides derivă de la latinescul ulmus = ulm și grecescul oides = vizibil (care se vede), caracterizează frunzele, care foarte mult se aseamănă cu cele de ulm.

Descriere

Eucommia este un arbore cu coroana bine dezvoltată, înalt de 20 m, sistema radiculară nu prea adâncă. Tulpina și ramurile sunt acoperite cu scoarță cenușie-cafenie sau cenușie-închisă mată. Toate părțile plantei conțin gută. Frunzele alterne lungi de 6-10 cm, pețiolate, eliptice sau alungit-ovate, verzi-închise, puțin încrețite, la bază îngustate la vârf ascuțite, marginea serată, nervurație penată. În ruptură se văd numeroase fire de gutapercă. Florile șterse, mici, dioice, în subsuoara frunzelor slab dezvoltate. Fructele - nucule alungit-eliptice, cu aripioare. Semințele îngust-lanceolate cu coaja subțire, tare.

Răspândire

Patria plantei - China Centrală și de Vest. În Europa *eucommia* a fost adusă în 1896, dar tocmai în 1946-50 în Transcaucazia au fost fondate plantații, mai târziu în Moldova.

Organul utilizat, recoltare

Ca produs vegetal se folosește scoarța arborelui de gutapercă - *Eucommiae cortex*. Recoltarea se face pe suprafețele speciale de păduri de pe lăstarii ramurilor și

166. *Paeonia anomala* L.
Bujor

trunchiului în perioada de circulație intensivă a sucului (primăvara devreme). Scoarța se desparte prin secțiuni transversale și paralele, se usucă la umbră în locuri bine aerisite.

Compoziția chimică

Compoziția chimică este studiată insuficient. Afară de gutapercă (3-8%) au fost identificați acidul clorogenic, acidul cofeic, heterozida iridoică aucubina, lignane etc.

Din scoarța se obține tinctură, extract fluid, decoct.

Sursă de gutapercă, care după compoziția chimică este foarte apropiată de cauciuc.

Întrebuințări

Tinctura are acțiune hipotensivă.

Dovleac – Cucurbita pepo L.

fam. Cucurbitaceae

Etimologie

Se pare că denumirea de Cucurbita folosită pentru prima dată de Plinius ar rezulta dintr-un cuvânt vechi indian carbhaṭah = castravete. Se consideră eronată etimologia propusă de Witstein că ar deriva din combinarea elementelor latine cucumis = castravete și orbis = obiect de formă sferică.

Descriere

Plantă erbacee, anuală, rădăcină pivotantă, ramificată. Tulpină în 5 muchii, aspru-păroasă. Frunze cordiforme, puternic penta-lobate, acoperite cu peri aspri, rigizi, spinoși pe nervuri și pețiol. Flori mari, galbene-aurii, unisexuat monoice; caliciu campanulat cu 5 lacinii; corolă gamopetală, lată de 7-10 cm; androceu cu antere unite. Polenizare entomofilă. Fruct, peponidă ovală, rotund-ovală, alungită, verde cu diferite nuanțe când nu este ajuns la maturitatea fiziologică, la maturitate galben-portocaliu. Miezul fibros, fad. Coaja tare, lignificată. Semințe galbene, galbene-închis, netede, cu marginea pronunțată. Există și forme cu semințe golașe.

Răspândire

Dovleacul este originar din America Centrală (Mexic). În prezent este cultivat.

Organul utilizat, recoltare

De la această plantă de cultură, folosită mai mult în scopuri furagere, se utilizează în scopuri terapeutice semințele ajunse la completa lor maturitate și decorticate - *Cucurbitae semina*.

Compoziția chimică

Semințele conțin ulei gras, săruri minerale cu elementele chimice Na, K, Ca, P, vitaminele A, B₁, B₂, C, lecitină, rezine, zaharuri, enzime.

167. *Eucommia ulmoides* Oliver.

Arbore de gutapercă

Întrebuințări

Pentru eliminarea viermilor intestinali (tenie, limbrici) se folosesc: a) semințe, cojite și zdrobite; b) pastă, preparată din semințe decorticate pisate cu zahăr; c) ulei antihelmintic, preparat din semințe decorticate, ulei de ricin și miere. Acțiunea antihelmintică se datorește aminocompusului cucurbitina.

Smochin – *Ficus carica* L.

fam. Moraceae

Descriere

Arbust exotic de climat cald, rădăcină puternică, până la 100 cm, cu o circumferință de ramificație de aproape 2 ori mai mult decât coroana. Tulpina netedă, cu cicatrice ale ramurilor căzute, înaltă de 4-5 m, ramificată de la bază. Coroana largă, cu un număr redus de ramuri. Lujerii verzi, groși, păroși, conțin latex lăptos, lipicios. Frunze alterne, mari (10-20 cm), cu 3-5 lobi adânc-crestați, cu marginile dințate, păroase pe fața inferioară. Flori unisexuat-monoice, mici, foarte numeroase; cele femele alcătuiesc inflorescențe închise într-un receptacul piriform; cele mascule au perigon cu 2-6 diviziuni și 1-3(6) stamine; cele femele au perigon neregulat divizat. Fruct piriform, cărnos, solitar, lung de 5-8 cm, foarte dulce, gustos, provine în principal din îngroșarea receptaculului.

Răspândire

Centrul genetic al speciei este Carica din Asia Mică. Se cultivă pe suprafețe mari în țările din bazinul mediteranean și în California.

Organul utilizat, recoltare

Ca produs vegetal se folosesc frunzele și fructele de smochin - *Caricae folia et fructus*.

Compoziția chimică

Frunzele conțin furocumarina ficusina, identică cu psoralena, substanțe tanante, mucilagii, acid ascorbic. Din fructe au fost obținute glucide, vitaminele A, B₁, B₂, C etc.

Întrebuințări

Preparatele din frunze se folosesc în tratamentul alopeciei areate și vitiligo. Miezul fructelor intră în compoziția remediei laxativ Cafiol.

Armurariu - *Silybum marianum* Gaerth.

fam. Asteraceae

Etimologie

În lucrarea lui Plinius este scris *sillybus*, prin care se înțelege o asteracee spinoasă, iar în aceea a lui Dioscorides *sillybos* și *silybos* cu înțelesul de plantă spinoasă și cu vlăstari comestibili; *marianum* după Wittstein, derivă de la Maria, aluzie la petele albe ale frunzelor care s-ar datora, după o veche tradiție, picăturilor de lapte căzute de la sânul ei, pe frunzele acestei plante.

168. *Cucurbita pepo* L.
Dovleac

Descriere.

Armurariul este o plantă erbacee, anuală sau bienală cu rădăcina fuziformă. Tulpina erectă, puțin tomentoasă, înaltă până la 150 cm, de obicei ramificată. Frunze alungit-ovate, până la 15 cm, cu baza cordată, amplexicaule, glabre, alb-pătate în lungul nervurilor, cu nervurile prelungite marginal în câte un ghimpe mai lung, între care se găsesc alții mai scurți. Flori tubuloase, roșii. Fructe achene cilindrice, netede, cu papus.

Răspândire

Planta este răspândită din regiunea mediteraneană până în Asia Centrală. Crește pe locuri neprelucrate. Pentru obținerea produsului vegetal se cultivă.

Organul utilizat, recoltare

Ca produs vegetal se folosesc fructele de armurariu - *Silybi fructus* (*Cardui Mariae fructus*), recoltate la completa lor maturitate. Recoltarea fructelor se face dimineața, pe soare, după căderea frunzelor, prin tăierea antodiilor. Se usucă în aer liber sau în încăperi aerisite, apoi se treieră și se trec prin selector.

Compoziția chimică

Fructele conțin saponozide, ulei volatil, acid fumaric, alcaloizi, ulei gras. Silimarina, considerată la început ca substanță unitară, ulterior, în rezultatul cercetărilor s-a dovedit că este un amestec de 4 derivați flavonoidici ai coniferolului.

Întrebuințări

Planta era utilizată încă din vremea lui Hyeronimus Bosch (1595), devenind un adevărat medicament hepatobiliar. Pentru tratarea bolilor de ficat, hepatită epidemică, hepatită cronică, cu rol de protecție a celulelor hepatice se folosește infuzia, decoctul, preparatele Silimarina, Silibor, Carsil, Legalon, Hepatofalc planta.

Crețușcă - Filipendula ulmaria Gilib.

fam. Rosaceae

Etimologie

Numele genului Filipendula a rezultat din combinarea cuvintelor latinești filum = fir și adjectivul pendulus = care atârână, aluzie la faptul că rădăcina este formată din numeroși tuberculi mici, care atârână unii de alții prin niște rădăcini subțiri filiforme; ulmaria, arată la forma frunzelor, oarecum asemănătoare cu cele de ulm (latinescul ulmus = ulm).

Descriere

Plantă erbacee, perenă, rizom orizontal, noduros din care pornesc rădăcini adventive, filiforme. Tulpină erectă, glabră, unghiulară, roșcată, înaltă până la 120 cm, de obicei simplă. Frunze penate, cu 3-5 foliole perechi din care cea terminală este mai mare și prevăzută cu 3-5 lobi palmați, fața superioară glabră, cea inferioară alb-păroasă,

169. *Ficus carica* L.
Smochin

pe margine serate; stipele mari, închis serate. Flori albe-crem dispuse în cime multiflore. Fructe, polifolicule mici, răsucite în spirală, brunii.

Răspândire

Planta este răspândită în Europa, Asia. Crește prin zăvoaie, pajiști umede, marginea râurilor, șanțuri, prin păduri de munte.

Organul utilizat, recoltare

Ca produs vegetal se folosesc părțile aeriene de crețușcă - *Ulmariae herba*, recoltate în timpul înfloririi. Se usucă în strat subțire, artificial la temperaturi peste 35°C.

Compoziția chimică

Părțile aeriene conțin aldehydă salicilică, vanilină, ceruri, taninuri, substanțe minerale, flavonoide, avicularină, spireozid, gaulterozidă etc.

Întrebuințări

Datorită gaulterozidei și spireozidei, al căror agliconi sunt derivați ai acidului salicilic, produsul are acțiune antireumatismală, iar flavonoidele sunt răspunzătoare de acțiunea lui diuretică.

Sub formă de infuzie și în special asociat cu coaja de salcie se întrebuințează ca adjuvant în tratamentul reumatismului articular acut și ca diuretic și diaforetic.

Vinariță – *Asperula odorata* L.

fam. Rubiaceae

Descriere

Plantă erbacee, perenă, rizom orizontal, lung, subțire, ramificat, de la nodurile căruia pornesc rădăcini adventive și tulpini aeriene cu 4 muchii, glabre, înalte de 15-25 cm. Frunze lanceolat-eliptice, uninerve, glabre, sesile, cu peri mărunți pe margine și pe nervura mediană de pe fața inferioară; sunt dispuse verticilat, câte 6 spre bază și câte 8-9 în partea mijlocie și superioară a tulpinii. Flori albe, mici (4-6 mm), grupate în cime laxe; caliciu redus la o margine îngustă, verde; corolă gamopetală, infundibuliformă, cu 4 lacinii. Fructe, nucule mici (2-3 mm), concrescute câte două, acoperite cu țepi recurbați la vârful.

Răspândire

Planta este răspândită în Europa, Asia, Africa de Nord. Crește în pădurile de fag sau fag cu brad, pe soluri fertile, afânate, suficient de umede.

Organul utilizat, recoltare

Ca produs vegetal se folosesc părțile aeriene ale vinariței - *Asperulae odoratae herba*, recoltate înainte de înflorire sau în timpul înfloririi. Se taie la 4-5 cm deasupra solului, se îndepărtează părțile brunificate și se usucă în strat subțire la 30-35°C.

170. *Silybum marianum* (L.) Gaertn.
Armurariu

Compoziția chimică

Părțile aeriene conțin heterozide cumarinice, ulei volatil, substanțe amare, tanin, acid nicotinic, ulei gras, substanțe minerale.

Întrebuințări.

Infuzia din părți aeriene se folosește ca sedativ și antiseptic al căilor urinare. În doze mari este toxică; otrăvirea se manifestă prin dureri de cap, amețeli.

Fasole - Phaseolus vulgaris L.

fam. Fabaceae

Etimologie

Numele genului Phaseolus indică următoarea etimologie stabilită de Wittstein “ de la cuvântul grecesc phaselos = luntre, barcă, aluzie la forma fructului, nume dat de Dioscorides și Aristophanes pentru Vigna sinensis, care a devenit ulterior în limba latină Phaseolus “. După alți specialiști, denumirea genului ar proveni dintr-o limbă indo-europeană, care, prin grecizare, ar fi dat naștere cuvântului phake = adică fructul linteii (phakos) și în nici un caz din grecescul phaselos, adică barcă; vulgaris = obișnuit, comun.

Descriere

Plantă erbacee, anuală, rădăcină fusiformă, fibroasă, ramificată, cu nodozități mici, răspândită în stratul superior al solului, până la 30-40 cm adâncime, rar până la 100 cm. Tulpina, la formele oloage (convar. nanus), erectă, ramificată, înaltă de 25-40 cm; la formele volubile (convar. vulgaris) este urcătoare, rar ramificată, acoperită cu perișori. Frunze mari, trifoliolate, cu foliole cordiforme acoperite cu perișori, stipele lanceolate. Frunzele primare sunt simple, opuse, ovale. Flori albe, albe-verzui, roze, roșii sau violete, grupate câte 2-8 în raceme laxe. Polenizarea și fecundarea au loc înaintea deschiderii florilor. Fruct, păstaie de formă și mărime diferite; conțin 4-8 semințe (boabe).

Răspândire

Originară din America Centrală și de Sud în prezent se cultivă pe scară largă în diferite țări.

Organul utilizat, recoltare

Ca produs vegetal se folosesc păstäile fără semințe - *Phaseoli fructus sine seminibus*, recoltate la maturitatea lor completă, în special de la soiurile cu păstaia albă sau alb-gălbuie.

Compoziția chimică

Tecile uscate, lipsite de semințe, conțin aminoacizi (arginină, asparagină, tirozină, triptofan, betaină, lizină etc.), vitamina C, acid salicilic, acid fosforic, săruri minerale.

171. *Filipendula ulmaria* Gilib.
Cretușcă

Întrebuințări

Decoctul din păstăi se administrează în cistite normalizând urinarea și în afecțiuni ale rinichilor și vezicii urinare, ca adjuvant în tratamentul diabetului zaharat. Întră în compoziția speciilor medicinale antireumatice și antidiabetică Arfazetina.

Frag de pădure – *Fragaria vesca* L.

fam. Rosaceae

Etimologie

În lucrările lui Virgilius, Ovidius și Plinius se folosește denumirea de *fragum* (puțin uzitată, înlocuită mai târziu prin aceea de *fraga*), însă a cărei etimologie nu este pe deplin stabilită. Cercetările etimologice recente consideră eronată opinia lui Wittstein și Zender că ar deriva de la latinescul *fragare* = a mirosi plăcut, referitor la fructul mirositor; latinescul *vesca* = care se mănâncă.

Descriere

Plantă erbacee, perenă, rizom cilindric, orizontal, oblic, acoperit cu resturi de frunze uscate, gros de 0,4-0,6 cm. Tulpină erectă, înaltă de 5-20 (30) cm, poartă numai inflorescența, în partea inferioară patent-viloasă, în cea superioară alipit-păroasă. Stolonii supraterești târători, înrădăcinează la noduri. Frunze trifoliolate, lung-pedunculat (4-8 cm), cu foliole ovate, pe margine dințate, fața inferioară scurt-păroasă. Stipele lanceolate, lung-acuminate, pe față brun-roșcate, pe dos alipit-păroase. Flori albe, tipul 5, dispuse în cime, cu pediceli păroși. Fructe, achene înfipte în receptacul care devine zemos, zaharos, aromat.

Răspândire

Planta este răspândită în Europa, Asia, Africa de Nord, adventiv în America și Japonia. Este întâlnită în pajiști, fânețe, păduri rărite, tufărișuri etc.

Organul utilizat, recoltare

Ca produs vegetal se folosesc frunzele de frag - *Fragariae folia*, recoltate fără pețiolul principal și fără tulpinile târătoare. Uscarea se face la umbră, în strat subțire, în uscătorii artificiale la temperatura de 40-50°C.

Compoziția chimică

Fraga conține vitaminele A, B₁, B₂, C, acizi organici (citric, chinic, oxalic), zaharuri, urme de ulei volatil, flavonozide, săruri de K, Na, P, Ca, Fe, Mn, Co, deasemenea substanțe tanante.

Întrebuințări

Infuzia din frunze se întrebuințează în tratamentul diareei, cistitei, pentru stimularea diurezei cu eliminarea de acid uric și a toxinelor, de asemenea în diabet zaharat și anemii.

172. *Asperula odorata* L.
Vinăriță

**Captalan (brustur dulce) – *Petasites officinalis* Moenh.
(syn. *Petasites hybridus* (L.) Gaerth. Mey et Scherb.)**

fam. Asteraceae

Etimologie

Numele genului *Petasites* ca denumire a plantei se întâlnește la Dioscorides. Cuvântul este format din grecescul *petasos* = pălărie cu poale late și arată la frunzele bazilare mari.

Descriere

Plantă erbacee, perenă, rizom gros, noduros, ramificat, orizontal, cu internodii subțiri din care pornesc rădăcini și stoloni lungi de peste 1 m. Tulpini florifere simple, neramificate, erecte, înalte de 15-40 cm, alb-tomentoase (peri mici și deși), lung-pețiolate. Flori roșietice, hermafrodite și femele, grupate în mici calatidii iar acestea adunate într-un racem, apar înaintea frunzelor. Fructe, achene cu papus alb-murdar.

Captalanul se deosebește de alte specii de *Petasites* prin următoarele caractere: stigmatul florilor sunt scurte și de formă ovoidală; scuamele tulpinii sunt roșietice; tulpina neramificată; frunze foarte mari, pe dos arachnoideo-tomentoase (peri deși țesuți ca pânza de paianjen; pețiolul gol la interior, adânc caniculat și cu miros aromat caracteristic. Pe fața exterioară prezintă coaste.

Răspândire

Planta este răspândită în Europa și Asia. Crește pe malul pâraielor, în jurul izvoarelor din regiunea de câmpie.

Organul utilizat, recoltare

Ca produs vegetal se folosesc frunzele de captalan – *Petasites folia* și rizomii de captalan - *Petasites rhizomata*. Frunzele se recoltează la completa lor maturitate, înainte de a se îngălbeni. Recoltarea rizomilor se face primăvara de timpuriu sau toamna. Se scutură de pământ, apoi se spală într-un curent de apă. Se usucă la soare sau la umbră într-un strat subțire.

Compoziția chimică

Frunzele conțin derivați terpenici, mucilagii, inulină, o substanță amară heterozidică, proteine, rezine, tanin, săruri minerale; rizomii conțin ulei volatil, glucoză, zaharoză, colină, acid protocatehic, săruri de K, Mg etc.

Întrebuințări

Decoctul se folosește în tratamentul astmului, tusei, răgușelei, artritei și ca diuretic.

173. *Phaseolus vulgaris* L.

Fasole

Băcălie de mesteacăn (iască) – Fungus betulinus

Descriere

Iasca prezintă excrescențe pe arbori vii (mesteacăn, arin, mai rar ulm, scoruș, fag) provocate de **buretele de iască (babiță) - Inonotus obliquus (Pers.) Pil. familia Hymenochaetaceae**. Sporii buretelui pătrund prin locurile traumatate ale scoarței copacilor (crăpături după ger, arsuri solare) în lemn și-l distrug. În locul infectării copacului se ivesc excrescențe tari, negre treptat mărindu-și dimensiunile, suprafața cu ridicături și numeroase crăpături nu adânci.

Forma băcăliei depinde de vătămarea prin care s-a petrecut infectarea copacului. Cel mai des ele sunt rotunde sub formă de umflături (cucui) cu conturul neregulat, lungimea până la 30-40 cm, grosimea 10-15 cm. Pe locurile traumatate de ger excrescențele capătă formă alungită întinzându-se de-a lungul crăpăturilor în fâșie uneori până la 1-1,5 m în lungime. În locul ramurilor (crenguțelor) rupte, ca regulă, se formează excrescențe sferice. Des excrescențele păstrează pe ele coaja de mesteacăn. În secțiune se observă 3 straturi:

- a) exterior - negru, foarte dur (tare), grosimea 1-2 mm;
- b) mijlociu - dens, cafeniu (brun) de diferite grosimi;
- c) interior - poros, brun-roșcat sau gălbui.

După caracterele macroscopice băcălia de mesteacăn se deosebește de alte ciuperci. Ea spre deosebire de alți bureți de iască nu formează corpuri fructifere sub formă de copite, care cresc, ca regulă, pe tulpini moarte, copaci uscați, buturugi.

Răspândire

Fungus betulinus se dezvoltă numai pe copaci vii, răspândire în masă are numai pe mesteacăn.

Organul utilizat, recoltare

Băcălia de mesteacăn se poate recolta anul împrejur, dar ca regulă, recoltarea se efectuează toamna și iarna, când nu-s frunze ce maschează exrescențele.

Ele se taie cu toporul sau cu sapă ascuțită chiar la trunchiul copacului, apoi de la ele se înlătură partea poroasă roșietică sau gălbuie. În produs se lasă numai straturile exterior și mijlociu.

Nu sunt utile pentru recoltare excrescențele de pe copacii uscați și cele care se întâlnesc uneori la baza trunchiurilor mesteacănilor bătrâni și care au culoare neagră pe toată grosimea.

Exrescențele recoltate, pentru grăbirea uscării, se taie în bucăți câte 3-6 cm, deoarece excrescențele mari, întregi se usucă greu și pot mucegăi sau altera la uscare. Uscarea se petrece la temperatura nu mai mare de 50-60°C.

Compoziția chimică

Compoziția chimică a băcăliei de mesteacăn nu este studiată suficient. Principiile active se socot pigmentii, care formează complexul cromogenic polifenolcarbonic. A

174. *Fragaria vesca* L.
Frag de pădure

mai fost identificat acidul agaricinic, rășini. Cenușa este bogată în Mn, care, probabil, are însemnătate în acțiunea curativă a băcăliei de mesteacăn în calitate de activator al enzimelor.

Întrebuințări

Extractul semidens, obținut din excrescențele ciupercii sub denumirea de "Befunginum" se întrebuințează ca remediu simptomatic, care în unele cazuri îmbunătățește starea bolnavilor de cancer. Preparatul medicamentos se poate folosi și la gastrite cronice.

Popularitatea băcăliei de mesteacăn se lămurește prin aceea, că decoctul are acțiune favorabilă asupra bolnavilor, ameliorând starea sănătății chiar în bolile grave.

175. *Petasites officinalis* Moench.
Captalan

176. *Fungus betulinus*
Băcălie de mesteacăn